

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра філософських та політичних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЛОГІКА І КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	D БІЗНЕС, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВО
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	D 8 ПРАВО
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Соціально-гуманітарний

Робоча програма з навчальної дисципліни «Логіка і критичне мислення» для здобувачів вищої освіти соціально-гуманітарного факультету за спеціальністю D 8 Право, перший рівень вищої освіти / Укладач О.В. Ярмола, Біла Церква: БНАУ, 2025. 16 с.

Розробник:

О.В. Ярмола, кандидат філософських наук

Біла Церква: БНАУ, 2025. - 16 с.

Робочу програму схвалено на засідання кафедри філософських та політичних наук (протокол №1 від «25» серпня 2025)

Завідувач кафедри
філософських та політичних наук, доцент

Л. М. Мельник

Схвалено методичною радою соціально-гуманітарного факультету
(протокол № 1 від 26.08.2025 р.)

Голова науково-методичної ради,
доцент

І.В. Ковальчук

Гарант ОП «Право»
канд., юр., наук, доцент

І.В. Ковальчук

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
6.1. Лекції	7
6.2. Практичні заняття	9
6.3. Самостійна робота	10
6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань	11
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	12
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	13
9. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ	13
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	14
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	14
12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	15

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2025–2026 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Логіка і критичне мислення» для денної форми навчання виділено всього 90 академічних годин (3 кредити ECTS), у т.ч. аудиторних – 32 годин (лекції – 16, практичні заняття – 16), самостійна робота студентів – 58 години.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3	Галузь знань: D Бізнес, адміністрування та право	Вибіркова	
Змістових модулів – 2	Спеціальність: D 8 Право	<i>Рік підготовки:</i>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – есе		1-й	2-й
Загальна кількість академічних годин – 90		<i>Семестр</i>	
		1-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5		<i>Лекції</i>	
	16 год.	6 год.	
	<i>Практичні</i>		
	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	16 год.	4 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		58 год.	80 год.
		Підсумковий контроль: залік	

Мета вивчення навчальної дисципліни «Логіка і критичне мислення» полягає в тому, щоб дати здобувачеві вищої освіти основоположні знання з логіки, забезпечити належну підготовку, спрямовану на оволодіння базовими законами логічного знання в контексті їх подальшого використання на практиці, виховання у здобувачів вищої освіти логічної культури міркування.

Ознайомлення з основами логіки є суттєво підмогою в діяльності майбутнього фахівця-юриста. Знання логіки та мистецтва критичного мислення буде сприяти не лише становленню культури особистості, формуванню і активізації творчого інтелектуального потенціалу, а й

виховуванню раціонально-критичного підходу до аналізу різноманітних явищ та процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Обов'язкова навчальна дисципліна «Логіка і критичне мислення» базується на знаннях таких дисциплін, як «Філософські вчення і правова думка», «Історія української державності і національної культури» та ін.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Згідно вимог освітньо-професійної програми здобувачі першого (бакалаврський) рівня вищої освіти повинні набути здатності отримувати наступні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 7. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання, які забезпечує дисципліна:

ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

ПРН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛОГІКА І КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ»

Змістовний модуль 1. Логіка як філософська наука. Поняття і судження як логічні форми.

Тема 1.1. Предмет, завдання і значення курсу «Логіка і критичне мислення».

Тема 1.2. Логічний аналіз понять.

Тема 1.3. Логічні операції над поняттями.

Тема 1.4. Логічний аналіз висловлювань.

Змістовний модуль 2. Умовиводи та процедура аргументації.

Тема 2.1. Основні закони логіки.

Тема 2.2. Дедуктивні міркування.

Тема 2.3. Недедуктивні міркування.

Тема 2.4. Основи теорії аргументації.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	всього	у тому числі				всього	у тому числі			
		л	п	лб	СРС		л	п	лб	СРС
<i>Змістовий модуль 1. Основні етапи розвитку філософії</i>										
Тема 1.1.	10	2	2	-	6	11	-	1	-	10
Тема 1.2.	11	2	2	-	7	11	1	-	-	10
Тема 1.3.	11	2	2	-	7	11	1	-	-	10
Тема 1.4.	13	2	2	-	9	12	2	-	-	10
Разом за модуль 1	45	8	8	-	29	45	4	1	-	40
<i>Змістовий модуль 2. Філософський аналіз розвитку природи, суспільства та мислення</i>										
Тема 2.1.	10	2	2	-	6	11	-	1	-	10
Тема 2.2.	11	2	2	-	7	11	1	-	-	10
Тема 2.3.	11	2	2	-	7	11	1	-	-	10
Тема 2.4.	13	2	2	-	9	12	-	2	-	10
Разом за модуль 2	45	8	8	-	29	45	2	3	-	40
Разом за 1 та 2 модулі	90	16	16	-	58	90	6	4	-	80

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, лб – лабораторно-практичні заняття; СРС – самостійна робота студентів.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-сть год.
<p><i>Змістовий модуль 1. Логіка як філософська наука. Поняття і судження як логічні форми.</i></p>	
<p>1.1. Предмет, завдання і значення курсу «Логіка і критичне мислення». Походження терміну «логіка». Значення слова і терміну «логіка». Формування уявлень про логіку в історії філософії. Значення правильності міркувань в буденному житті та у професійній діяльності фахівця. Логічні помилки та їх значення в розвитку логічного вчення. Логічні форми. Метод формалізації. Значення логіки для юристів.</p>	2
<p>1.2. Логічний аналіз понять. Загальна характеристика понять. Структура поняття: зміст та обсяг. Відмітні та невідмітні ознаки. Суттєві та несуттєві ознаки. Родові та видові суттєві ознаки. Логічна характеристика понять. Загальні, одиничні та пусті поняття. Конкретні та абстрактні поняття. Гіпостазування як логічна помилка. Збірні та незбірні поняття. Позитивні та негативні поняття. Відносні та безвідносні поняття. Типи відношень між поняттями: порівняні та непорівняні, сумісні та несумісні. Відношення між сумісними поняттями: відношення тотожності, відношення підпорядкування, відношення перетину. Відношення між несумісними поняттями: відношення співпідпорядкування, відношення протилежності, відношення протиріччя. Логічний аналіз юридичних понять.</p>	2
<p>1.3. Логічні операції над поняттями. Узагальнення та обмеження понять. Поділ понять. Структура поділу: подільне поняття, члени поділу, основа поділу. Мереологічний поділ. Омонімія. Види поділу понять: поділ за видозміною ознаки, дихотомічний поділ. Правила поділу. Помилки під час поділу поняття. Класифікація та її види. Поділ та класифікація юридичних понять. Визначення понять. Явні та неявні визначення. Реальні та номінальні визначення. Правила визначення. Помилки під час визначення понять, прийоми схожі із визначеннями: опис, характеристика, порівняння, розрізнення. Визначення юридичних понять.</p>	2

<p>1.4. Логічний аналіз висловлювань.</p> <p>Види висловлювань. Deskриптивні висловлювання: прості, складні. Принцип двозначності в логіці. Мова логіки висловлювань. Формалізація deskриптивних висловлювань природної мови. Логічні сполучники: заперечення, кон'юнкція, диз'юнкція, імплікація, еквіваленція. Табличні значення сполучників. Логічні сполучники в юридичній практиці. Логічні відношення між висловлюваннями: відношення логічної сумісності. Відношення протиріччя (контрадикторності), відношення протилежності (контрарності), відношення підпротилежності (субконтрарності). Відношення логічної рівносильності. Відношення логічного слідування. Види модальних висловлювань. Логічний аналіз запитань і відповідей. Висловлювання в юридичних контекстах.</p>	2
<p>Разом за змістовий модуль 1</p>	8
<p><i>Змістовий модуль 2. Умовиводи та процедура аргументації.</i></p>	
<p>2.1. Основні закони логіки.</p> <p>Поняття закону в науці та логіці: закони природи, нормативні закони, закони логіки. Складні висловлювання в логіці: логічні закони, логічні протиріччя, висловлювання, що виконуються. Метод таблиць істинності.</p> <p>Закон тотожності. Закон протиріччя. Закон виключеного третього. Закон достатньої підстави.</p>	2
<p>2.2. Дедуктивні міркування.</p> <p>Дедуктивні умовиводи (міркування) та їх види: прямі та непрямі. Прямі дедуктивні умовиводи (міркування): суто умовні міркування, умовно-категоричні міркування, розділово-категоричні міркування, умовно-розділові міркування. Непрямі дедуктивні умовиводи (міркування): міркування за схемою «зведення до абсурду», міркування за схемою «доведення від протилежного». Дедуктивні умовиводи в юридичній практиці.</p>	2
<p>2.3. Недедуктивні міркування.</p> <p>Загальна характеристика недедуктивних (правдоподібних) міркувань. Види недедуктивних міркувань: індуктивні міркування, міркування за аналогією. Повна та неповна індукція. Неповна індукція: індукція шляхом переліку (популярна індукція), індукція шляхом відбору (наукова індукція). Методи встановлення причинних зав'язків: метод єдиної схожості, метод єдиної різниці, об'єднаний метод схожості і різниці, метод супровідних змін, метод залишків. Логічні</p>	2

<p>помилки в індуктивних міркуваннях. Індуктивні міркування в юридичній практиці. Міркування за аналогією. Міркування за аналогією властивостей, міркування за аналогією відношень. Міркування за аналогією в юридичній практиці. Аналогія закону. Аналогія права.</p>	
<p>2.4. Основи теорії аргументації.</p> <p>Поняття про аргументацію. Структура аргументації: теза, аргументи, форма (схема). Аргументація за формою: дедуктивна, недедуктивна (правдоподібна). Аргументація у суперечці. Структурні елементи процесу суперечки: пропонент, опонент, аудиторія. Види суперечок за формою: дискусія, диспут, полеміка, дебати. Види суперечок за метою: суперечка заради істини, суперечка заради переконання, суперечка заради перемоги, суперечка заради суперечки. Суперечка – монолог, діалог, полілог. Усні та письмові суперечки.</p> <p>Доказова і недоказова аргументація. Пряма і непряма аргументація. Види непрямой аргументації: апагогічна аргументація, розділова аргументація. Критика аргументації. Види критики: критика тези, критика аргументів, критика демонстрації. Правила та помилки в аргументації та її критики. Правила ведення суперечки в суді. Логічний аналіз застосування аргументації та критики в юридичній практиці.</p>	2
<p>Разом за змістовий модуль 2</p>	8
<p>Разом за 1 та 2 модулі</p>	16

6.2. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	К-сть год
Змістовий модуль 1. Логіка як філософська наука. Поняття і судження як логічні форми.		
1.1	Предмет, завдання і значення курсу «Логіка і критичне мислення».	2
1.2	Логічний аналіз понять.	2
1.3	Логічні операції над поняттями.	2
1.4	Логічний аналіз висловлювань.	2
Разом за змістовий модуль 1		8
Змістовий модуль 2. Умовиводи та процедура аргументації.		
2.1	Основні закони логіки.	2
2.2	Дедуктивні міркування.	2
2.3	Недедуктивні міркування.	2
2.4	Основи теорії аргументації.	2
Разом за змістовий модуль 2		8
Разом за 1 та 2 модулі		16

6.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-сть год
Змістовий модуль 1. Логіка як філософська наука. Поняття і судження як логічні форми.		
1.1.	Предмет, завдання і значення курсу «Логіка і критичне мислення».	6
1.2.	Логічний аналіз понять.	7
1.3.	Логічні операції над поняттями.	7
1.4.	Логічний аналіз висловлювань.	9
Разом за змістовий модуль 1		29
Змістовий модуль 2. Умовиводи та процедура аргументації.		
2.1.	Основні закони логіки.	6
2.2.	Дедуктивні міркування.	7
2.3.	Недедуктивні міркування.	7
2.4.	Основи теорії аргументації.	9
Разом за змістовий модуль 2		29
Разом за 1 та 2 модулі		58

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання індивідуальних завдань

6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

1. Предмет і завдання логіки.
2. Логіка як наука про закони та форми правильного мислення.
3. Специфіка логічних законів.
4. Логічна форма і логічний закон.
5. Закон тотожності.
6. Закон суперечності.
7. Закон виключеного третього.
8. Закон достатньої підстави.
9. Зміст і обсяг поняття.
10. Класи понять і відношення між класами.
11. Визначення і поділ поняття.
12. Номінальні та реальні визначення.
13. Визначення поняття.
14. Роль визначень у науці.
15. Поняття як форма міркування.
16. Логічний аналіз понять у теоретичній та практичній діяльності.
17. Склад судження. Суб'єкт і предикат.
18. Судження як форма вираження істини.
19. Суб'єкт і предикат судження.
20. Встановлення точного логічного смислу суджень.
21. Зіставлення суджень.
22. Умовивід.
23. Види силогізмів.
24. Індукція та її види.
25. Індукція та дедукція у науковому пізнанні.
26. Загальна характеристика гіпотези.
27. Спростування гіпотез.
28. Аналогія.
29. Доказ і його побудова.
30. Види доказів.
31. Спростування.
32. Правила аргументації.
33. Софізми і паралогізми.
34. Парадокс.
35. Логічна культура міркування як одна з передумов становлення загальної культури особи.

36. Місце логіки в практичній діяльності юриста.
37. Фахівець і логічна культура міркування.
38. Погляд на риторику через призму логіки.
39. Логічні підстави риторики.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання ґрунтуються на принципах студентоцентризму та індивідуально-особистісного підходу; реалізуються через навчання на основі досліджень, посилення творчої спрямованості у формі комбінації лекцій, практичних занять, самостійної роботи з використанням елементів дистанційного навчання, в тому числі в системі Moodle.

У системі вивчення дисципліни гармонійно поєднується теоретична й практична складові (лекційні й практичні заняття). Передбачено, що всі форми організації навчання є практико зорієнтованими, оскільки повноцінно реалізують мету студентоцентрованого навчання – активізувати пізнавально-творчу діяльність здобувачі вищої освіти, організувати суб'єктну взаємодію. Тому під час їх проведення використовуються наступні методи та технології навчання: технології обговорення дискусійних питань – дискусії та дебати, технології колективно-групового навчання (мозковий штурм, незакінчені речення, дерево рішень), тощо.

Під час лекційних занять використовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, відеопрезентації, роздатковий матеріал, метод проблемного викладення матеріалу. Під час практичних занять використовується дискусійне обговорення проблемних питань, доповіді з презентаціями за темою заняття, індивідуальне та фронтальне опитування тощо. Самостійна робота передбачає опрацювання додаткових джерел літератури; інформації з інтернет-сайтів; відеоматеріалів в YouTube за відповідними темами.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з навчальної дисципліни «Логіка і критичне мислення» включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, та контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіка виконання завдання.

Модульний контроль проводиться у формі тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється на заліку.

9. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність студента в дискусії, мінідоповіді з теми заняття.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за зроблені доповіді, презентації, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C	Задовільно	
64-74	D		
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1-34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється за результатами поточного (практичні заняття, самостійна робота) та рубіжного (модульного) контролів за десятибальною шкалою – «1», «2», «3», «4» ... «10».

Результати поточного оцінювання здобувача (за 10-бальною шкалою) виставляються в електронний журнал АСУ БНАУ і автоматично переводяться у 100-бальну шкалу відповідно до розподілу балів за окремі види робіт.

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти

Максимально можлива к-ть балів	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Підсумковий контроль	Загальний бал
Залік	30	30	40	----	100

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint.
2. Роздатковий матеріал.

Технічні засоби:

1. ПК.
2. Мультимедійне обладнання.
3. Система дистанційного навчання Moodle.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Конверський А. Є. Сучасна логіка (класична та некласична). 2-ге вид. перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2017. 294 с.
2. Конверський А.Є. Логіка. Підручник для студентів юридичних факультетів. 3-тє вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
3. Конверський А.Є. Логіка: підручник. 2-ге вид. виправлене. К.: ВПЦ «Київський університет», 2017. 391 с.
4. Лебедев В. О., Павлов В. І. Логіка: Навч. посібник. – Харків : УкрДУЗТ, 2019. – 146 с.
5. Логіка : підручник / [О. М. Юркевич, С. В. Качурова, О. П. Невельська-Гордєєва та ін.] ; за заг. ред. О. Г. Данильяна. – Харків : Право, 2022. – 220 с.
6. Логіка: Навчальний посібник / С. В. Сторожук, І. М. Гоян, І. С. Матвієнко. Київ: Вадекс, 2020. – 370 с.
7. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство: підручник / В. Лозовий, М. Требін, М. Горлач та ін. К.: Центр навчальної літератури, 2020. 1028 с.
8. Шепетяк О. М. Логіка. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Олег Шепетяк. – Київ: Фенікс, 2015. – 256 с.

Адреси сайтів в INTERNET

1. Е-бібліотека «Чтиво» <http://chtyvo.org.ua>
2. Електронна бібліотека “psylib” (психологія, філософія, релігія, культурологія, методологія та ін.) <http://www.psylib.kiev.ua>
3. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>
4. Книжкова палата України імені Івана Федорова <http://www.ukrbook.net/>
5. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника <http://www.library.lviv.ua/>
6. Наукова бібліотека ім. В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
7. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>
8. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання www.nbuv.gov.ua
9. Національна парламентська бібліотека України <http://www.nplu.org/>
10. Сайт альманаху «Грані» <http://www.grani.org.ua/>
11. Сайт Інституту філософії НАНУ ім. Г.С. Сковороди <https://www.filosof.com.ua>
12. Сайт Українського філософського фонду <http://www.philosophy.ua>
13. Харківська державна наукова бібліотека України імені В. Короленка <http://korolenko.kharkov.com/>
14. Stanford Encyclopedia of Philosophy <https://plato.stanford.edu/contents.html>
15. Наукова бібліотека Білоцерківського національного аграрного університету <https://library.btsau.edu.ua/електронна-бібліотека/>